

Ο πόλεμος τών έπιτοκίων

Φιλοξενούμε στην έφημερίδα μας «ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ ΣΥΤΕ» άρθρο του καθηγητή κ. Κώστα Σημίτη, σχετικό με τó επίκαιρο θέμα «ó πόλεμος τών έπιτοκίων» και τόν άποφασιστικό ρόλο ποι παίζουν στην Παγκόσμια οικονομική εξέλιξη.

Ο ΣΥΤΕ πού έχει σάνσκοπό του «τήν πνευματική προαγωγή» τών μελών του, (άρθρο 1 του Καταστατικού), έλπίζει, μ' αυτή τή συνεργασία, νά φιλοξενεί τακτικά άρθρα γραμμένα από καθηγητές Α.Ε.Ι. κι άλλους εξέχοντες συνεργάτες και συναδέλφους.

Η τιμή του δολλαρίου πραγματοποίησε νέο άλμα στις αρχές του Ιούλη. Έφτασε τις 61 δρχ. Ταυτόχρονα πυκνώθηκαν στις ευρωπαϊκές χώρες οι άπικρίσεις για τήν νομισματική πολιτική τών Η. Π.Α. Ο νέος Γάλλος ύπουργός Οικονομικών Ζήτησε μιά κοινή άποφασιστική στάση τών ευρωπαϊκών χωρών κατά τής πολιτικής τών ψηλών έπιτοκίων τών Η.Π.Α. Οι Ένωμένες Πολιτείες, είπε, «δέν μπορούν νά μάς ζητούν νά είμαστε άσφαλείς και ισχυροί σε θέματα άμυνας και έξωτερικής πολιτικής και ταυτόχρονα νά άκολουθούν οικονομική πολιτική πού άδιαφορεί για τις ζημιές πού προκαλεί σέ βάρος μας».

Τό πρόβλημα του δολλαρίου είναι παλιό. Τό πρόβλημα τών έπιτοκίων σχετικό νέο. Τό άκριβό δολλάριο και τά ψηλά έπιτόκια τείνουν στόν ίδιο στόχο, νά ισχυροποιήσουν τή θέση τών ΗΠΑ στην παγκόσμια οικονομία. "Ας δούμε με ποιό τρόπο:

Η ψηλή τιμή του δολλαρίου

Στό τέλος τής δεκαετίας του 1960 ή ψηλή τιμή του δολλαρίου είχε άρνητικές έπιπτώσεις στην οικονομική πολιτική τών Ένωμένων Πολιτειών. Τά άμερικανικά προϊόντα ήσαν πολύ άκριβά και δέν αγοράζονταν πιά στό έξωτερικό. Έπιπρόσθετα ή ψηλή τιμή του δολλαρίου παρεμπόδιζε τις εισαγωγές κεφαλαίων πός τις ΗΠΑ και αντίθετα διευκόλυνε τήν έξαγωγή κεφαλαίων από τις ΗΠΑ. Οι Ένοι κεφαλαίουχοι προτιμούσαν νά επενδύουν άλλωσ και όχι στις ΗΠΑ τά κοήματά τους, μιά πού τó κόστος έγκαταστάσεως στις Η. Π.Α. ήταν πολύ ψηλό. Οι άμερικάνοι κεφαλαίουχοι έβλεπαν ότι μπορούσαν με τó άκριβό δολλάριο νά πραγματοποιήσουν στό έξωτερικό πολύ σημαντικότερες επενδύσεις άπ' ό,τι στις ΗΠΑ.

Αντίδραση τών ΗΠΑ

Οι ΗΠΑ για ν' αντιδράσουν στην κατάσταση ύποτιψαν τó δολλάριο (1971 και 1973) και τó άποδέσμευσαν από τήν ύποχρέωση νά ανταποκρίνεται σέ όρισμένη ποσότητα χρυσού πός τήν όποια νά είναι και άνταλλάξιμο. Άφησαν έτσι τήν προσφορά και τή ζήτηση νά καθορίζει τήν τιμή του δολλαρίου. Αμέσως μετά άρχισε ή κάθετη πτώση του δολλαρίου. Τόν Οκτώβριο του 1969 χρειάζονταν 4 μάρκα περίπου για νά αγοράσει ένα δολλάριο. Δέκα χρόνια μετά έφταναν 1.80 μάρκα για ν' άποκτήσεις ένα δολλάριο.

Υποτίμηση δολλαρίου

Η πτώση του δολλαρίου έρμηνεύτηκε ως άδυναμία τών ΗΠΑ ιδιαίτερα άπέναντι στις ευρωπαϊκές χώρες. Η έξφραση «άδυναμία» δέν άποδίδει άμωσ σωστά τήν πραγματικότητα. Η ύποτιμηση άποτέλεσε μέσο για τις ΗΠΑ νά έλέγξουν και νά περιορίσουν τήν άνάπτυξη τών λοιπών καπιταλιστικών χωρών πού τις άνταγωνίζονταν στις παγκόσμιες άγορές.

του καθηγητή Κώστα Σημίτη

Τής Παντείου Άνωτάτης Σχολής
Πολιτικών Έπιστημών

Συνέπειες τής ύποτιμησης

Τά άποθέματα σέ συνάλλαγμα τών κεντρικών τραπεζών τών καπιταλιστικών χωρών άποτελούνται κατά 80ο)ο από δολλάρια. Η ραγδαία πτώση του δολλαρίου σήμαινε για τις χώρες και τις πολυεθνικές έπιχειρήσεις, πού είχαν επενδύσει τά άποθέματά τους σέ δολλάρια, μείωση τής άξίας τών κεφαλαίων τους, λιγότερα διαθέσιμα χρήματα, άρα και περιορισμό τών έπιχειρηματικών πρωτοβουλιών και επενδύσεων. Οι ΗΠΑ μείωσαν με τήν ύποτιμηση του δολλαρίου μονόπλευρα τά κεφάλαια τών άνταγωνιστών τους. Αντίθετα οι ίδιες διατήρησαν τή δυνατότητα νά εκτυπώνουν όποιαδήποτε ποσότητα χρημάτων κρίνουν σκόπιμο για νά προωθήσουν τούς στόχους τους. Οι συνέπειες τής ύποτιμησης του δολλαρίου υπορούν νά περιγραφούν έπιγραμματικά με τήν έξφραση, λιτότητα δολλαρίων για τις άλλες χώρες, άφθονία για τις ΗΠΑ.

Μείωση έλλείμματος έμπορικού ίσοζυγίου ΗΠΑ

Τό μειωμένης άξίας δολλάριο βοήθησε τις ΗΠΑ νά περιορίσουν τις εισαγωγές τους. Μιά πού χρειάζονταν περισσότερα δολλάρια ν' αγοράσουν τά Ένα προϊόντα, οι Άμερικανοί περιορίσαν τις άγορές τους στό έξωτερικό. Ταυτόχρονα όμως αύξησαν τις πωλήσεις τους. Τά προϊόντα τους έγιναν με τήν ύποτιμηση πιά φτηνά και μπορούσαν ν' άνταγωνιστούν πιά άποτελεσματικά τά άκριβά Ένα. Τό συνολικό άποτέλεσμα τής νέας νομισματικής πολιτικής ήταν ή μείωση του έλλείμματος του έμπορικού ίσοζυγίου. Στη μείωση συνέτεινε και τó γεγονός, ότι οι ευρωπαϊκές πολυεθνικές έταιρίες μετέφεραν όλο και περισσότερα κεφάλαια στις ΗΠΑ για νά επενδύσουν εκεί και νά άποφύγουν έτσι τις δυσκολίες τών έξαγωγών.

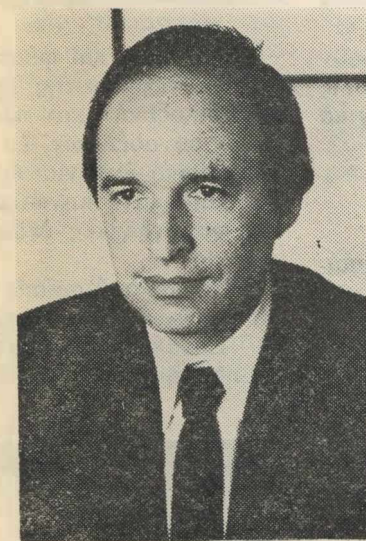
Αύξηση τιμής πετρελαίου

Η πτώση του δολλαρίου προκάλεσε τή ραγδαία άνοδο τής τιμής του πετρελαίου. Οι ΗΠΑ δέν ζημιώθηκαν από τήν εξέλιξη αυτή. Η άνακύκλωση τών πετροδολλαρίων, δηλαδή ή επένδυση τών δολλαρίων πού άπόκτησαν οι άγοραστής πετρελαίου σέ νέες έπιχειρήσεις, πραγματοποιείται με μεταφορές κεφαλαίων από τούς άγοραστές πός τις πλούσιες καπιταλιστικές χώρες ίδιες τις ΗΠΑ.

Η δεκαετία του 1970 έκλεισε με τις ΗΠΑ νά έλέγχουν σταθερά τó διεθνές νομισματικό σύστημα παρ' όλη τήν άνασάτωση στην άγορά συναλλάγματος και τήν άμφισβήτηση τής ήγετικής θέσης του δολλαρίου.

Αύξηση του τόκου στις ΗΠΑ και διεθνείς έπιπτώσεις

Η νέα άνοδος του δολλαρίου είναι ένα άκόμη βήμα τών ΗΠΑ για σταθερότερο έλεγχο του διεθνούς νομισματικού συστήματος. Η μεταβολή δέν είναι τόσο θεαματική όσο διαφαίνεται στην είδησεογραφία τών έφημερίδων. Τό δολλάριο είναι σήμερα ίσο με 2.45 γερμανικά μάρκα περίπου, άπάχει έπομένως άκόμα από τήν άξία του του 1969 (4 μάρκα περίπου). Τό άμερικανικό νόμισμα κέρδισε τόσο μόνο όσο ήταν άπαραίτητο για νά ρυθμίσει ή κυβέρνηση τών ΗΠΑ τά έξωτερικά οικονομικά προβλήματά της, άδιαφορώντας για τις έπιπτώσεις στούς συναεταίρους της. Συγκεκριμένα:

Ο Καθηγητής κ. Κώστας Σημίτης

μείνα: Για ν' αντιμετώπισει ή κυβέρνηση τών ΗΠΑ τόν πληθωρισμό στή χώρα της αύξησε τόν τόκο, τόν όποίο πρέπει νά καταβάλουν, όσοι δανείζονται χρήματα στις ΗΠΑ. Ο τόκος έφτασε πσοστό 10,5ο). Με τó μέτρο αυτό επιδιώχθηκε περιορισμός του δανεισμού και ή μείωση του κυκλοφορούντος χρήματος.

Στασιμοπληθωρισμός

Θεωρητικά για μιά οικονομία πού δέν είναι τό άπικεντρο του διεθνούς νομισματικού συστήματος, τó μέτρο αυτό είναι άντιπληθωριστικό. Ούδέτεροποιεί ένα μέρος τής ένεργους ζήτησης για προϊόντα τής τρέχουσας παραγωγής αύξάνοντας τήν τάση για καταναλωτική διάθεση του εισοδήματος. Αυτό σημαίνει και ταυτόχρονη μείωση τής τρέχουσας παραγωγής, άρα αύξηση τής άνεργίας. Η πόσφατη αύξηση τών τόκων στις ΗΠΑ δέν σπριζόταν όμως σ' αυτό τó παραδοσιακό μηχανισμό. Αντίθετα άποσκοπούσε στην καταπολέμηση τής έξωτερικής άνεργίας και του πληθωρισμού (στασιμοπληθωρισμού) ύπολογίζοντας στην εισαγωγή Ένων κεφαλαίων. Και αυτό γιατί ή ύψωση του τόκου είχε ως άποτέλεσμα τά έκπατριεύενα άμερικανικά και διεθνή κεφάλαια, νά μεταφερθούν στις ΗΠΑ για νά εκμεταλλευτούν τόν ψηλότερο τόκο, ψηλότερο κατά 5 μονάδες τουλάχιστο από τó δυτικογερμανικό τόκο. Η μεταφορά κεφαλαίων πός τις ΗΠΑ ύπηρεσε ή κύρια αίτία τής άνόδου τής τιμής του δολλαρίου. Η άμερικανική κυβέρνηση κατάφερε νά μειώσει έτσι τó ρυθμό του πληθωρισμού, άλλ' εις βάρος του δυτικογερμανικού μάρκου. Οι άγοραστές δολλαρίων πουλούσαν μάρκα με άποτέλεσμα τó μάρκο νά χάσει από τήν αρχή του χρόνου 24ο)ο τής άξίας του σε σχέση με τó δολλάριο.

Τά ψηλά έπιτόκια, πρέπει νά σημειωθεί είναι χωρίς έπίπτωση στην δραστηριότητα τών άμερικανικών έπιχειρήσεων. Ο τόκος πού καταβάλλουν, έκπύπεται από τó φορολογητέο εισόδημα και έπομένως ή αύξηση του δέν τις έπιβαρύνει ύπέμετρα. Τό έθνικό προϊόν αύξήθηκε στις ΗΠΑ τó πρώτο τρίμηνο του 1981 κατά 8,40ο)ο, δηλαδή με ταχύτερο ρυθμό άπ' ό,τι τά δύο τελευταία χρό

νια, παρ' όλο πού ή αύξηση του τόκου θά έπρεπε νά έχει άρνητική έπίπτωση στην οικονομική δραστηριότητα.

Αντίδραση τής Γερμανικής κυβέρνησης

Στήν αρχή του χρόνου ή γερμανική κυβέρνηση για νά αντιμετώπισει τήν πτώση τής τιμής του μάρκου άναγκάστηκε νά αύξήσει και αυτή τó έπιτόκιο τών χορηγήσεων στή Γερμανία με τήν έλπίδα ότι θά σταματήσει τόν έκπατρισμό τών κεφαλαίων από τή Γερμανία πός τις ΗΠΑ. Η Γερμανία προσπαθούσε μέχρι τώρα με χορήγηση πιστώσεων νά αντιμετώπισει τήν οικονομική στασιμότητα στή χώρα. Τώρα ύποχρεώνεται νά κάνει άκριβώς τó αντίθετο, αύξάνοντας τόν τόκο νά περιορίσει τις επενδυτικές δραστηριότητες και νά έπιτείνει έτσι τήν άνεργία της. Οι ΗΠΑ για νά θεραπεύσουν τήν άνεργία τους τήν έξήναγαν με τήν πιστωτική τους πολιτική πός τή Δυτική Ευρώπη. Ο κογκελλάριος Σιιτ χαρακτήρισε για αυτό «καταστρεπτική και άπολύτως άπαράδεκτη» τήν πολιτική αυτή.

Αύξηση έπιτοκίων στή Γαλλία

Η ίδια άκριβώς εξέλιξη σημειώθηκε στή Γαλλία μετά τις Γαλλικές εκλογές. Η ραγδαία πτώση του φράγκου άνάγκασε τή γαλλική κυβέρνηση νά αύξήσει τά έπιτόκια (για παράδειγμα τó έπιτόκιο για μεσοπρόθεσμα δάνεια έφτασε πσοστό 24ο)ο). Η αύξηση τών έπιτοκίων άντιστρατεύεται όμως τήν πρόθεση τής γαλλικής κυβέρνησης νά καταπολεμήσει τήν άνεργία με αύξημένες πιστώσεις πός τις έπιχειρήσεις. Διαπίστωσε ή γαλλική κυβέρνηση έτσι ότι τά περιθώρια νά άσκήσει τήν πολιτική πού έπιθυμούσε περιορίζονταν από τις ΗΠΑ.

Συμπεράσματα

Η σύντομη τούτη άνασκόπηση μάς έπιτρέπει μιά σειρά από συμπεράσματα.

Τά νομισματικά θέματα δέν είναι μόνο τεχνικά, για τά όποια μπορούμε ν' άδιαφορούμε. Είναι κατ' έξοχήν πολιτικά θέματα. Τό διεθνές νομισματικό σύστημα άποτελεί μέσο και θεσού για νά έδραιώσουν τήν κυριαρχία τους στόν ύπόλοιπο κόσμο οι βιομηχανικές καπιταλιστικές χώρες και ίδιως οι Η. Π.Α. Τό δολλάριο άποδεικνύεται όπλο έξουσίας και έκμετάλλευσης, Για ν' αντιμετώπιστεί ή ήμπεριαλιστική πολιτική τών ΗΠΑ και τών συμμάχων τους, απαιτείται μιά νέα διαρρύθμιση του διεθνούς νομισματικού συστήματος. Τό έργο τούτο δέν είναι έργο τεχνικό, άλλά έργο πολιτικό. Θά είναι τó άποτέλεσμα τής προσπάθειας τών προοδευτικών δυνάμεων τόσο τών χωρών του τρίτου κόσμου όσο και τών βιομηχανικών κρατών. Η Έλλάδα έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για μιά μεταρρύθμιση του συστήματος πού νά άνταποκρίνεται στά συμφέροντά της. Η Έλλάδα δέν μπορεί νά έπηρεάσει σήμερα κανένα από τά στοιχεία εκείνα πού παίζουν άποφασιστικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομική εξέλιξη. Δέν μπορεί π.χ. νά έπηρεάσει τήν τιμή του δολλαρίου, του μάρκου και τών άλλων νομισμάτων τών βιομηχανικών χωρών, τήν πολιτική του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, τήν τιμή του πετρελαίου, προύόθεση τής εθνικής άνεξαρτησίας και ένός δυνατού έθνικού νομίσματος.